

FINNS DET LIV
ÄR DET ALDRIG FÖR SENT

MIKAEL WIEHE

**Finns det liv
är det aldrig för sent**

SARA NYGREN

BOKFÖRLAGET FORUM

Bokförlaget Forum, Box 3159, 103 63 Stockholm
info@forum.se
www.forum.se

Copyright © Mikael Wiehe och Sara Nygren 2026
Text på s. 58–61 copyright © Mikael Wiehe, Mikael Ringlander
och Stig Hansén, tryckt med tillstånd
Utdrag ur lätttexter copyright © United Stage Publishing AB,
tryckta med tillstånd
Foto s. 2 och 144 copyright © Mats Bäcker,
s. 66–67 copyright © Peter Frennesson
Grafisk form Pär Wickholm
Tryckt hos Scandbook EU, 2026
Första tryckningen
ISBN 978-91-37-16538-7

Jag ska sjunga sånger om evig kärlek
Sånger om hopp och tro
Jag ska sjunga sånger om ljusa ögon
Och om hjärtats röda blod

TISDAGEN DEN 25 juni 2024 klockan 08.15 hade jag tid hos Minneskliniken i Malmö. Det var ett uppskjutet besök. Först hade jag gjort en sjuttio konserter lång avskedsturné och sen hade jag tagit igen mig en månad i Spanien.

Minneskliniken hade bett mig komma med en anhörig. Jag kände inte att jag behövde sällskap. Jag tänkte inte bryta samman och Minneskliniken ligger i kvarteret där jag bor, så risken för att jag skulle gå vilse var ganska liten.

Jag anmälde min ankomst i receptionen och satte mig i väntrummet med de andra patienterna. Mest män med sina fruar. Vi väntade. Så småningom ropade sjuksköterskan upp mitt namn och visade mig in till den kvinnliga läkaren. Hon bad mig att sätta mig ner och efter lite inledande småprat gav hon mig beskedet att jag hade Alzheimers sjukdom. Jag tackade så mycket, tog på mig min jacka och min Palestinasjal och gick de trehundra meterna hem till min hustru. Där berättade jag vad läkaren hade sagt och att jag kände mig precis lika frisk som dagen innan jag fick beskedet.

Vi pratade om sjukdomen, att den inte går att bota, att den inte går att bromsa, att det inte går att säga hur lång tid det tar innan man blir riktigt sjuk, att man förhoppningsvis kan hinna dö av nånting annat än alzheimer – bli överkörd av en spårvagn, eller nåt. Och att jag för säkerhets skull har en lapp i mitt kassaskåp med adressen till en klinik i Schweiz där man själv kan bestämma när man vill dö.

Han står på kajen och blickar ut
mot nattens mörker och mot dagens ljus
Havet ligger som en öppen famn
Men skepparen har gått i land

JAG KOMMER PÅ mig själv hela tiden, flera gånger om dagen, med att planera en massa saker jag ska göra med nästa turné. Men så får jag stoppa mig själv. Det går inte. Jag har gjort min sista konsert.

Istället ska jag sortera i det som var. I sovrummet i arbetslägenheten har jag samlat alla de fysiska kvarlämningarna från min karriär i boxar märkta med årtal. 1966, 1967, 1968, 1969 och resten. Fotografier, turnéplaner, anteckningar, texter, notblad, merch, låtlistor, inspelningar och annat som dyker upp lägger jag bara ner i lådan med året från där de hör hemma så att allt hamnar rätt. Överst i den näst sista, den från 2022, ligger ett utskrivet ark med pressmeddelandet som skivbolaget skrev och skickade ut. Det som blev den officiella starten på mitt avsked. Jag lyfter upp det ur lådan och läser:

*"En dröm vi bar på livets hav / Om någonting stort / Om någonting djupt
/ Om någonting gränslöst och utan slut"*

MIKAEL WIEHE, "PÅ LIVETS HAV" (2021)

*Två saker har under ett halvt sekel definierat Mikael Wiehes artistiska
värv. Dels den eviga resan, turnén utan slut. Dels drömmen om en bättre
värld. Det förstnämnda har nu snart nått sin slutstation. Det senare är
en strävan som aldrig kommer att upphöra.*

*Med sitt nya album "Den siste mohikanen" (26/11) och den efterföl-
jande turnén tar Mikael Wiehe farväl. Farväl av det intensiva turneran-
de som varit hans signum ända sen han först mötte publiken med Hoola
Bandoola Band på 70-talet. En kärleksrelation till publiken som fortsatt
in i solokarriären med tusentals och åter tusentals konserter runt om i
Skandinavien. Fortfarande runt hundra per år. År efter år.*

*Vilken 75-åring som helst kan unna sig att trappa ner lite. Inte minst
en som släppt ett fyrtiotal album och som stadigt upprätthållit en stark
position som viktig röst i samhällsdebatten. Alltid redo att stå upp för
rättvisan och jämlikheten. Men det är också en roll som förpliktigar.
Mikael Wiehe ämnar inte lämna oss vind för våg på öppet hav.*

*Nu väntar ett värdigt avsked till publiken från en av de främsta svenska
artisterna och låtskrivarna genom tiderna.*

*Vad som händer sen? Mikael Wiehe är inte den som ger upp i första
taget. Där ett kapitel avslutas börjar ett annat. Kanske kan en hint skön-
jas i de avslutande raderna i "På livets hav": "Det är en resa som inte har
något slut / Och våra drömmar / Våra drömmar har vi kvar / På livets
stora hav".*

NÄR PRESSMEDDELANDET SKICKADES ut började frågorna rulla in. I alla intervjuerna som följde sa jag som det var: Min kropp och jag börjar gå skilda vägar. Jag ville gärna göra min sista turné medan jag fortfarande kunde stå på benen. Medan jag fortfarande kom ihåg texterna, medan rösten bar och – sist men inte minst – medan jag fortfarande kunde höra applåderna.

Det var en tung insikt, men ett lätt beslut. Hellre ta språnget två år för tidigt än två år för sent.

Även om jag inte kände mig gammal, sa jag, så var jag ju det. Våren året innan hade jag fyllt 75 och blivit rejält omskakad när en av mina nära vänner skickade ett vykort till mig. Man kunde öppna och så stod det "75" med guldbokstäver. Då förstod jag att jag var 75, det hade jag inte fattat innan. Jag trodde jag var drygt 50. Jag har alltid trott att jag skulle dö när jag var 75.

Nu har tiden gått. Jag lever. Jag mår som en prins.

Till våren fyller jag 79 och då har alla de fyra åren passerat som skulle hålla skyddsbarriären intakt. De som skulle garantera gränsen mot det som kunde ha varit för sent.

Jag skulle kunna ha facit nu, om det var bra att jag slutade. Eller om jag lämnade för tidigt.

Journalisterna, vännerna, alla som ställde frågorna då, ville inte höra om förnuftets beslut att sluta i tid. De sökte efter känslan. Hur kommer det kännas? frågade de. Hur känns det nu, Mikael? Jag försökte vara ärlig.

Det kändes kul att få åka ut och spela igen, sa jag. Spela är det bästa jag vet.

Hur det skulle kännas sen kunde jag inte svara på eftersom jag inte ens kunde tänka på det.

Kom och sätt dig här intill mig,
lilla vän,
så ska jag berätta hur det är
och hur det känns

JAG STIGER UPP utan väckarklocka och jag äter ingenting. Tar på mig mina sladdriga shorts och en t-skjorta. Helst ska det vara lite kyligt så att jag piggnar till. Jag gör mina hundra armhävningar. Det är svårare nu. Allt går trögare nu. Tar längre tid. Men det går.

Jag sover mer. Och sen gör jag allting två gånger. Först gör jag en gång fel. Sen en gång rätt. Och har jag tur så går jag ut och in från min lägenhet två, tre gånger. Och så var det telefonen ja. Och så var det solbrillorna. Och vad var det nu jag skulle göra? Just ja, vinet jag skulle handla. Systemet. Vad var det för ett vin? Har jag plåtat av det med telefonen?

Allt det där gör att det tar tid.

Jag har ju lagt om mina dagsrutiner. Jag vaknar 8.30, går direkt till arbetslägenheten, jobbar så länge jag kan. Det slutar ofta med att jag äter frukost kl. 13.00 och det tar ungefär en timme. Jag läser två morgontidningar. Sen är klockan plötsligt halv fyra och då börjar jag administrera saker. Ringa telefonsamtal. Mejla. Sen vill jag helst inte jobba efter klockan 18.00. Jag får acceptera att det går långsammare. Jag tänker långsammare. Jag blir osäker, på orden. Vad är det för ett ord ... är det verkligen ett ord ... det finns en tveksamhet som smugit sig in i mitt ordförråd. Jag önskar att jag kunde förinta den.

DET FALLER FORTFARANDE melodislingor och ordföljder och låtidéer från himlen och jag har bandspelare, mina fickminnen utplacerade i alla rum. Vid sängen, i badrummet, i köket. Man måste avbryta det man håller på med för att inte riskera att missa melodisnuttarna när de dyker upp. Man måste vara ledig då. Tillgänglig.

Först fångar jag dem och sjunger in dem på bandspelaren som de är. Om de är nåt att ha sjunger jag sen in dem på nytt på minidiscar. Då heter de olika saker. "Cowboylåtar" och "Texmex". Eller "Svenska valser". Eller "Tangos".

Sen rensar jag lite. Påfallande ofta visar det sig att den låten hade jag redan skrivit, eller så är det uppenbara plagiat. I kartoteket finns tusentals låtar. Alla är inte bra. Det behövs kanske femton, eller tio för att få till en skiva. Gallringen över vad som faller ur och vad som får växa till nåt är en process jag själv inte rår över.

Ibland när jag lyssnar i efterhand blir jag helt knäckt över hur jag kunnat skriva sån skit. Men så plötsligt en dag är en slinga perfekt. Det kan ta tjugo år.

Jag menar – när ska jag använda mina hundrafemtio svenska valser? Ingen aning. Men jag har dem. När de behövs.

Så här ser mitt arkiv ut nu:

- poplåtar, schlager, ballader (290 st)
- reggae, karibiska, afrikanska, indianska låtar (305 st)
- country-, cowboy -, texmex-låtar (380 st)
- tango, kabarémusik, revymusik (293 st)
- europeisk, asiatisk folkmusik, visor (975 st)
- blues, gospel, spirituals (65 st)
- funk, soul, Talking Heads-fraser, rap (133 st)
- rock, punk, folkrock (318 st)
- jazz (79 st)
- svenska valser (159 st)

TOTALT 2 997 st

DET ÄR UNGEFÄR med tankarna som med melodierna och orden. Att när de dyker upp i huvudet så måste jag fånga dem om de inte ska gå förlorade. Som en duva som flyger förbi med sin olivkvist i munnen. Det går inte att be den dröja kvar.

Vid skrivbordet i arbetsrummet har jag blyertspenna, suddgummi, vässare. Det var länge sen de fick sina fasta platser och dem har de behållit. Ordningen är viktig, att formen inte skymmer motivet, när jag arbetar.

Jag skriver i vanliga A4-block med metallspiral längs sidorna. Jag är nu på block 93.

Somt hamnar i färdiga sånger, somt hamnar i sammanfattningsblock.

Jag är nu på sammanfattningsblock 7.

Sen har jag en pärm där alla färdiga och ofärdiga låtar står i bokstavsordning. Alla anteckningar över deras frön och fragment som kommit till eller fallit ur dem under tiden de skrevs finns att leta efter bakåt i blocken. Varje låt i pärmen har sin egen hänvisning. Den första siffran är blocket, och alla siffror som kommer efter kolontecknet är sidor i nämnda block. Så här kan det se ut:

Jag vill bara va en gammal man

Block 29: sida 7

53: 115

58: 90-97, 102-109

59: 44-45

61: 56

64: 127

74: 10, 11, 18, 38-43, 46-47, 130-31

75: 12-15, 18-19, 22-27, 99

76: 56-58, 60-61, 122

DET GICK FLERA månader efter att jag fått beskedet om Alzheimers sjukdom utan att jag egentligen tog det till mig. Efter att allt längre tid passerat började jag tvivla på om det verkligen stämde. Jag mårde så bra och mitt liv var som vanligt. De enda problem jag egentligen hade rörde snarare min dövhet än nåt annat.

Vid närmare eftertanke så mindes jag att det stod nånstans, eller om det var nån som sa det, "alzheimerliknande symptom". Och plötsligt greppar man tag i vilket strå som helst. alzheimerliknande symptom är nåt annat än den faktiska diagnosen. Det måste det ju vara. Eller kan det åtminstone vara.

Så jag vände mig till min husläkare. Hon grävde i sina mejl från Minneskliniken och där stod inte heller riktigt ordentligt klart hur det var och jag tyckte det var jobbigt att veta men inte riktigt veta. Till slut ringde jag sjuksköterskan på Minneskliniken och efter att hon vecklat in sig i ännu ett svårt svar som jag inte heller begrep, så sa jag att jag vill att du säger JA du har alzheimer. Eller NEJ du har inte alzheimer.

Hon sa då att Jo, du har alzheimer och det går inte att smita undan.

Sen dess äter jag det som kallas för bromsmedicin men som inte är bromsmedicin eftersom det inte finns nån sån.

KANSKE ÄR DET så att medvetandet om att jag nu har den här skiten gör mig lite defensiv. Alltså, *what's the use of living?*

Den enda medicin jag känner till är arbete. Gitarrerna står tysta i sina fodral i köket. Förhårdnaderna på mina fingrar har mjuknat. Jag ringde min förläggare. Det är två böcker nu. Jag håller på med korrektur av *Vid högtidliga tillfällen*. Och så den stora sammanställningen av mina översättningar. Jag har saker jag måste göra.

JAG HAR RINGT Malmö stadsarkiv och frågat om de vill att jag skänker hela mitt arkiv till dem. Det ville de. Och de skulle komma på besök för att tala vidare och se över vad som kan vara intressant för dem att bevara för eftervärlden.

Alla de här grejerna från mitt yrkesliv som ligger överallt i min arbetslägenhet måste jag nu gå igenom. Det är ett övermäktigt uppdrag att sälla i vad som ska sparas och inte.

Det vill till att jag sätter igång.

JAG TROR ATT alzheimern gör att jag drar mig undan lite grand. Jag fullföljer inte mina meningar ordentligt därför att jag hela tiden tappar bort mig i mitten av en lång historia. Det är skitirriterande. Jag har gjort mig lustig över det där: Vad är det som går och går och aldrig kommer till dörren? Jo, en pensionär som gått vilse i vardagsrummet. Nu är det jag. Jag är vilse i mitt vardagsrum. Jag går här i min ensamhet och organiserar och kategoriserar och försöker få styr på det som skulle kunna vara mitt eftermäle. Man vill inte bli en sämre variant av sig själv.

Det hindrar mig från att få kontakt med andra människor. Språket, det jag vill säga. Det ligger på nåt vis utanför mig själv. Jag måste ta in bit för bit, samla ihop dem, men så glömmar jag en bit där, och nej den där skulle ju ligga här, men vad var det nu?

Formuleringarna har varit mitt medel och min metod men nu är jag inte längre herre över dem. Jag har kunnat jonglera med de där bollarna så lätt och nu ... tappar jag boll efter boll.

Det är bättre när jag skriver, då kan jag nästa dag redigera rent det. Skrivandet kan vara ett sätt, ett arbete.

Jag har fått frågan om att sommarprata. Det skulle i så fall bli mitt fjärde, sa de. Det kunde jag inte minnas, att jag gjort tre förut? Men det gläder mig eftersom alla spelar in programmen i förväg. Förr pratade man samtidigt som folk lyssnade, live med rätt timing. Det tyckte jag om då. Nu är det bra att vi kan redigera bort alla pauser och stakningar, läsa om tagningarna tills det blir som jag vill ha det.

Redaktionen på Sveriges Radio vill att jag berättar om min diagnos. Det vill inte jag. Jag vill göra en konsert. Jag vill spela mina sånger.

OCH SÅ HAR jag fått frågan från ett annat förlag om att skriva en bok. Det vore bra, att få arbeta vidare. En output. Men mina biografier är redan skrivna. Det finns böcker och reportage och pjäser som andra gjort och som jag för all del varit delaktig i. Och så finns den stora svarta boken, sångernas biografi, som Bo Frölander på Warner tog initiativet till. Jag brukade skoja om min förra sångbok på konserterna och säga att efteråt kan du köpa min bok, den innehåller 220 av mina mest älskade sånger. Den väger 3,6 kilo. Kan ni inte läsa noter, så kan ni läsa texten. Kan ni inte läsa texten, så kan ni titta på fotografierna. Vill ni inte titta på fotografierna, så kan ni ställa er på boken, så ser ni åtminstone lite längre än vad ni annars hade gjort.

I ALLT DETTA blickande bakåt finns fortfarande ett nu. Jag vill i så fall skriva om det som är just nu. Det jag handskas med nu, som jag inte handskats med förr.

Och det påminner mig om hur viktigt det var för mig att hålla allt det privata skilt från arbetet i många år av livet. Från början ville jag bara skriva om saker jag kunde registrera runt mig, utanför mig – inte om mig själv. Det har jag ändrat på. Jag vill skriva sånger om allt. Politiken rör alla, precis som kärleken gör, det tillhör livet. Ska jag fortsätta leva behöver jag fortsätta formulera det jag ser. Det är vad jag kan, vad jag gör.

Skapandet vandrar över genrerna. *If you can write it, why paint it?* Så formulerade Francis Bacon det.

Jag har hävdat att i skapandet måste man ta sig själv på allvar, man måste söka sig till smärtpunkterna. Inte andras, utan sina egna. Till det man inte kan. Det man inte vet. Det man inte vågar. Till det man inte är säker på att man vill eller klarar av. Man måste till det okända, till det oprövade.

Kan jag banka nåt vackert ur dödens plåt?

Mitt liv må ha förlorat sin mening, men det är fortfarande möjligt att berätta om förlusten. Jag vill brotta mig närmare sanningen om mig själv och tiden jag ännu lever i. Också sökandet efter en ny tillvaro går att använda som yta att utforska.

Om jag bara pallar.

Skuggorna blir längre
Det skymmer i min värld
Livet smälter undan
som när himlen ändrar färg
Jag klamrar mig som ryttaren vid manen
Det är jag som är den siste mohikanen

MIN ARBETSLÄGENHET LIGGER i porten nedanför vår privatbostad, som var två lägenheter från början. Vi köpte bägge och sen en tredje. Därefter slog vi ut väggarna mellan dem för att få plats med hela vår stora familj. I perioder har vi bott sju personer där. Arbetslägenheten är en etta och min grotta. Mitt eget rum.

PÅ VÄGGEN I arbetslägenheten hänger instrument, fotografier, inramade diplom, utnämningar och priser. På senare tid har jag inte kommit mig för att få dem uppskruvade på väggarna, som är i betong och kräver viss omsorg. Senast fick jag Olle Adolphsons minnespris. En ära förstås. Det inramade diplommet med sin tjusiga motivering står lutat mot den röda sammetsstolen som ser lite ut som en tron. På väggen bakom den hänger ett stort gammalt svartvitt fotografi av mig och Affe. Den där bilden gör mig glad. Den är det första jag ser varje morgon när jag kommer ner hit. Vi var tiden. Allt skulle hända.

Yngre människor ser världen så som den egentligen är just nu. Mycket tydligare än vad jag gör, som är belastad av hur världen såg ut för 20, 30, 40, 50 och till och med 60 år sen. Jag kommer gärna med, bär en och annan banderoll. Men det kan inte vara 80-åringar som driver utvecklingen.

Vår roll får väl vara att försöka hålla oss ifrån att säga att allt var så mycket bättre förr. Kanske kan vi bidra med nåt från det som mjuknat eller klarnat med erfarenheten.

ÄRLIGT TALAT: finns det nån Mikael Wiehe om jag inte turnerar?

När jag inte är i studion?

När jag inte skriver texter?

Vem fan är jag då?

Utanför det professionella.

Ge mej nåt att uppgå i
nåt att uppnå, nåt att bli
Ge mej drömmen om nåt stort
nåt som ingen förut gjort
Nåt som kräver all min tid
Nåt som fyller upp mitt liv

Ge mej nåt som spelar roll
nåt som gör mej rak och stolt
Nåt som kräver allt mitt mod
nånting mer än bara ord
Nåt att offra livet för
Nåt som lever när jag dör